

ליקוטי מוהר"ן בפרשה – 279

פרשת ראה ה'תשפ"ז / מאת הרה"ג אליהו עטייה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

שם אהו"ה ליקוטי מוהר"ן תניינא מ"ט

הכנה לימים הנוראים ותשובה מאהבה / ירידה צורך עלייה / עין טובה וסוד קפיצת הדרך / שם אהו"ה וקפיצת הדרך / עידוד לבעלי תשובה / זריזות במתינות / ההמתנה שבין מצוה למצוה / צדיק מנעוריו מול בעל תשובה / בעלי תשובה שעשו קפיצת הדרך / התרחבות הזמן על ידי קפיצת הדרך / הראייה כשורש הקפיצה / שילה וירושלים - מוחין ומידות / קפיצת הדרך מול קפיצת הארץ / שילה וירושלים / הדרך המעשית לבעל התשובה / איגרת חיזוק מרבינו / חסדו העצום של ה' יתברך / יסוד התשובה - הכרת רחמי ה' / ה' יתברך חצה בנו וצריך אותנו / חיזוק לכל עבודת ה' / העבר אין - מחיקת העבר / להיזהר בהזכרת עוונות שלא ליפול מחמת זה יותר / עיקר התשובה השלמה / סיגופים וכו' זה דרך של צדיקים / טעות היצר / לא לחכות לעת זקנה / דוקא כשקשה זה מגיע רחוק יותר / להפוך את אש היצר הרע לעבודת ה' / התלהבות / אסיר עולם התורה / 'כוח המושך' 'כוח המכריח' / התענוג של האסיר / הניצחון - לדעת שהיצר הרע הוא האויב שלי

השיעור לרפואה שלימה של שרון בן נעימה נעמי 'אל נא רפא נא לוי' ולעילוי נשמת אולגה (חולה) בת סימי ומאיר זכרונה לברכה

הכנה לימים הנוראים ותשובה מאהבה

א. השבת פרשת ראה, וכבר שבת מברכין חודש אלול. כתוב בסיום מסכת מגילה (דף לב.) 'משה תקן להם לישאל שיהיו שואלין ודורשין בעניניו של יום... הלכות חג פחג', והעניין שעכשיו צריכים לדרוש בו הוא בעניין חודש אלול ותשובה בעזרת ה'. שזו היא עבודת ה' שצריכים לעסוק בה לפני הימים הקדושים, ראש השנה ויום הכיפורים.

והעיקר שנצליח להגיע לתשובה מתוך אהבה ולא רק מתוך יראה. ויסוד הדבר הוא: התשובה שבאה אך ורק מתוך יראה ופחד, היא תשובה שהופכת לנו את הזדונות לשגגות בלבד (יומא פז:), שעדיין נשארת העבירה; רק היא קלה יותר, אין זה ודון ומזיד אלא שוגג, אבל זה לא מספיק לנו. השאיפה להגיע למדרגה שכתובה בגמרא (שם): 'גדולה תשובה שזדונות נעשות להן פזכות'. וזה חידוש עצום להבין שיש בכלל אפשרות כזאת: אדם עבר עבירה בזדון, ויתהפך הדבר לזכות. איך יכול להיות דבר כזה?

ירידה צורך עלייה

ב. הנה יש אדם שהתעוררות התשובה שלו, באה ממקום הנפילה שלו – כלומר, דווקא בגלל שהוא נפל, הוא זכה לכזאת עלייה, בבחינת 'ירידה צורך עלייה'. ולפעמים יכול להגיע למדרגות גבוהות ורמות דווקא מתוך הנפילה שהוא נפל. ואז, הקב"ה מחשיב את כל הנפילה שנפל כחלק בלתי נפרד מהצורך של העלייה.

עין טובה וסוד קפיצת הדרך

ג. הפסוק בפרשה פותח (דברים יא, כו) 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה', הפסוק מתחיל בתיבת 'ראה', ובעניין ראייה, נאמר (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יברך', בעין ישנם שני הפכים: או עין טובה שאין טוב ממנה, או חס וחלילה עין רעה – הדבר הכי רע, שאפשר לעשות נזק ממשי בראיית העין, היינו ב'ראה' – 'עין', יש ברכה או קללה.

שם אהו"ה וקפיצת הדרך

ד. והסוד הוא 'טוב עין הוא יברך' – ע"י טוב שבעין מגיעים לברכה. וכדי להגיע ל'טוב', יש שם שנקרא 'טוב', והוא שם אהו"ה שעולה

כמנין 'טוב', והשם הקדוש הזה עוזר גם ברוחניות להגיע לבחינת "טוב עין הוא יברך". וכדי לבאר את הדברים נקדים: כתוב (בראשית א, א) [בראשית ברא אלהים] 'את השמים ואת הארץ' – ראשי תיבות שם הקדוש אהו"ה, שם קדוש זה מופיע גם בפרשת השבוע שלנו, בפסוק (דברים יב, ט) 'כי לא פאתם, עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה' – תיבות "אל המנוחה ואל הנחלה" ראשי תיבות אהו"ה.

עידוד לבעלי תשובה

ה. ועניין זה של קפיצת הדרך חשוב מאוד גם ברוחניות, כי אדם שעושה תשובה הוא עשוי לחשוב: 'אני עושה תשובה, ונגיד שאני בן שלושים, מה יהיה על כל השנים שהיו עד עכשיו? האם אני מתחיל את החיים רק עכשיו בגיל שלושים?'. ויש מי שיעודד אותו ויאמר לו: תראה, התנא רבי עקיבא התחיל את דרכו רק בגיל ארבעים. וזה חשוב מאוד. אמנם, צריך לתת עידוד פנימי וטוב יותר, והוא סוד השם של קפיצת הדרך. ומהות הדבר, שלפעמים אפשר להתחיל בגיל שלושים או ארבעים, ועל ידי 'קפיצת הדרך' תגיע מהר יותר ורחוק יותר אפילו מאדם שמקטנותו היה בקדושה וכל חייו ישב ועסק בתורה.

זריזות במתינות

ו. מובא בדברי רבינו (ליקוטי מוהר"ן תניינא נ"ט), המושג "זריז ונשכר, זריז ונפסד" – יש אנשים זריזים שמתוך זריזותם הם נשכרים, ויש שזריזותם גורמת להם הפסד. מוכר לנו המשפט "הפזיזות מהשטן", יש הבדל בין זריז לפזיז. הבעיה בפזיז היא שמחמת הפזיזות הוא עושה שטויות כי אינו מספיק לחשוב. כאן מדברים על ה"זריז" החיובי, ובכל זאת יכול להפסיד. הבעל שם טוב אמר פתגם: "זריזות במתינות". להיות זריז, אך במתינות. מסופר על האדמו"ר מגור שפעם מיהר מאוד לנסיעה ואמר לנהגו הקבוע: "אני ממחר מאד, אז תיסע לאט", לפעמים בנסיעה מהירה נותן מכה קטנה לרכב אחר, ואז מפסיד שעות ארוכות רק על החלפת פרטים. לפעמים דוקא 'המתינות' מתגלה לבסוף שהיא זריזה יותר, כמו 'דרך ארוכה' שהיא קצרה'.

ההמתנה שבין מצוה למצוה

ז. רבינו מסביר שם על מה ששנינו (אבות ד, ב) 'מצוה גוררת מצוה', כשאדם מקיים מצווה, הקב"ה נותן לו שכר מצוה גם בעולם הזה, כתוב (אבות שם) 'שכר מצוה, מצוה, הקב"ה רוצה להיטיב עמך כדי שתבוא לעולם הבא עם רוב שפע של מצוות, לכן יש בחינת שכר בעולם הזה – שתקבל סיוע לעשות עוד מצוה, וזהו 'מצוה גוררת מצוה'. אולם מוסיף רבינו, שישנה בחינה המצויה "בין" המצוות – שהיא אותה שלשלת שמקשרת וגוררת מצווה אחת לאחרת. והוא הזמן שבו אדם נמצא בהמתנה בין מצוה למצוה, ובזמן זה אפשר להתבונן בקדושת המצוה ולהשיג ע"י השגות עצומות בכח המצוה – להגיע למדרגות קדושות.

צדיק מנעוריו מול בעל תשובה

ח. אומר רבינו הקדוש, בדבר זה קיים חילוק בין צדיק מנעוריו לבין בעל תשובה. לצדיק יש פנאי וזמן, כיוון שכל חייו עסק במצוות, הוא יכול לשבת ולהתענג בין מצווה למצווה, להתבונן ולהשיג מדרגות

אסורה, כמאמר הכתוב (קהלת ז, יד) "גם את זה לעמת זה, עשה האלהים", ועבודה שלנו היא לנצל את כוחות הראייה שהיא המחשבה הטובה, לקדושה ולתורה באופן של קפיצת הדרך, ולחסוך את מה שעד עכשיו בזבזנו.

שילה וירושלים - מוחין ומידות

יב. רש"י מפרש (רש"י דברים יב, ט): "אל המנוחה" – זו שילה, "ואל הנחלה" – זו ירושלים. משכן שילה נקרא 'מנוחה' ולא 'נחלה', שכן קדושת שילה לא נשארה בה לעולם. ולעומת זאת על ירושלים אמרו בגמרא (מגילה י) על הפסוק שלנו: 'קדושה ראשונה קדשה לשענתה וקדשה לעתיד לבוא', הקדושה נשארת בה תמיד.

ובעומק, שם אהו"ה מקביל לשם הוי"ה, בהתחלפות אות א' באות י' (בחילוף אי"ק בכ"ר). שתי האותיות הראשונות (י"ה או א"ה) רומזות ל"מוחין" (כנגד ספירות חכמה ובינה), ושתי האותיות האחרונות (ו"ה) רומזות ל"מידות" (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות). 'שילה' היא המנוחה, והיא קיבלה את שתי האותיות הראשונות של המוחין, ואילו ירושלים שהיא הנחלה גבוהה יותר, קיבלה את האותיות האחרונות של המידות. ולכאורה זה ההיפך ממה שאנחנו מבינים.

כתוב (בראשית מט, י) "עד כי יבא שילה, ולו יקחה עמים", בתרגום מבאר שמדובר על מלך המשיח, וכן מבואר בגמ' בסנהדרין (דף צח:) ובמדרש (בראשית רבה צח, ח) ובזוהר (בראשית ח"א דף כה:). ושם בזהר נוסף: ומי זה שילה? איהו משה, כי המילה "שילה" בגימטריה 345, וזהו הגימטריה של "משה". משה הוא סוד הדעת והמוחין שהם האותיות א"ה, ולמרות זאת קדושת 'שילה' לא קדשה לעתיד לבוא בניגוד לירושלים.

קפיצת הדרך מול קפיצת הארץ

יג. עוד יש להתבונן בדברי אליעזר עבד אברהם, כשהגיע למשפחת בתואל אמר (בראשית כד, מב) "ואבא היום אל העין", ופירש רש"י מלמד שקפצה לו הארץ (והמקור בגמרא סנהדרין סוף צה:). בפסוק זה אנו מוצאים את אותיות אהו"ה בראשי תיבות "וַיֵּאבֶּא הַיּוֹם אֶל הָעֵין", אך שלא כסדרן, קודם את אותיות ו"ה (המידות) ואחר כך א"ה (המוחין). ולכאורה קשה מדוע השם שלא כסדרו, ומסודר בסדר הפוך.

אלא שיש כאן הבדל מהותי: על ארץ ישראל כתוב "אל המנוחה ואל הנחלה" – אותיות השם מגיעות כסדרן (קודם מוחין ואחר כך מידות), ואילו כשהולכים לחוץ לארץ, הסדר הפוך "וַיֵּאבֶּא הַיּוֹם אֶל הָעֵין". וכן יש הבדל בין "קפיצת הדרך", שבה האדם קופץ ונע למקום אחר, לבין "קפיצת הארץ", שבה האדם כביכול לא זו והארץ קופצת ובאה אליו. כלומר, לא שהצדיק יורד לחוץ לארץ, אלא היא באה אליו. ולכן צדיק הנמצא בארץ ישראל, זוכה ל"קפיצת הארץ" בשם ההפוך, שהאותיות האחרונות ו"ה קופצות ובאות אל המוחין שהם א"ה, ולכן השם מופיע בסדר "וַיֵּאבֶּא הַיּוֹם אֶל הָעֵין" – ו"ה א"ה.

אך מי שרוצה לעזוב את מקומו שבחוץ לארץ ולהגיע לארץ ישראל, השם אצלו כפי הסדר, שהוא מביא את עצמו בבחינת 'מוחין', אל הארץ שהיא בחינת ו"ה, ולכן כתוב "אל המנוחה ואל הנחלה" – אהו"ה. וזהו גם כדוגמת בעל התשובה הרוצה סיעתא דשמיא, זקוק דווקא ל"קפיצת הדרך", לא שתבוא ארץ ישראל אליו, אלא שהוא

ואם הצדיק ימהר מיד למצוה הבאה, הוא יהיה בבחינת 'זריז ונפסד'. אולם לעומתו, הבעל תשובה שאין לו את הזמן, כי הוא צריך עכשיו לעבוד בדרך של "קפיצת הדרך", לרוץ למצווה הבאה ולמהר מאוד כדי להספיק בכל יום הרבה, ואצלו המצוות צריכות להיות רצופות מיד אחת אחר השנייה, ולכן הוא בבחינת 'זריז ונשכר'.

בעלי תשובה שעשו קפיצת הדרך

ט. ואכן מצינו בעלי תשובה, כגון הרב אורי זוהר, שמי שהכירו בעיקר בשנותיו האחרונות, ראה כיצד כל שנייה אצלו מחושבת, וניצול הזמן שלו הגיע לרמות מקסימליות, בגאונות. הוא עשה קפיצת דרך רוחנית, והספיק תוך שנים מועטות להדביק את הקצב של אדם שלמד כל החיים. וכך גם הרב רפאל הלפרין, שמאז שהחליט להיכנס חזרה לעולם התורה והתשובה, סיפר בספרו היטב כיצד ניצל את זמנו בדקדקנות בדוגמאות מפתיעות; ותוך תקופה קצרה הספיק ללמוד את הש"ס חמש פעמים, לחבר אנציקלופדיה לבית ישראל, להוציא לאור את "אטלס עץ חיים" שהיא אנציקלופדיה שלמה של שמות התנאים והאמוראים, ואף כתב ספר על רש"י. ורואים שלמרות שלכאורה במשקפיים תורניות הוא בזבז שלוש או ארבע שנה מחייו, הרי שזכה ל"קפיצת הדרך". [בהשגחה פרטית אמר אחד החברים בשיעור, שהיום הוא יום פטירת הרב רפאל הלפרין, הוא נפטר כ' אב תשע"א].

התרחבות הזמן על ידי קפיצת הדרך

י. ושוב, מה אנו רוצים להרוויח מכל המהלך הזה? אנחנו מדברים על שם אהו"ה, שגורם לאדם גם קפיצת דרך רוחנית להספיק מהר ולכסות על הזמן האבוד. כי כאשר אדם עושה עבירה חלילה, מלבד העבירה עצמה יש לו בעיה נוספת – שבייבז את הזמן שבו יכול היה לעשות מצוה. התשובה מוחקת אמנם את העבירה, שזה מצוין, אך מה יהא על הזמן? על כן עדיין לא נגמר התיקון, אלא עליו לנצל את הזמן כך שיתרחב, שאצליח בדקה אחת לעשות מה שאחרים עושים בשתי דקות. זוהי קפיצת הדרך בזמן שעליה אנו מדברים.

הראייה כשורש הקפיצה

יא. כתוב בפרשה (דברים יב, ט) "כי לא באתם, עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה", ואמרנו שיש כאן ראשי תיבות של השם הקדוש אהו"ה שהוא "שם הטוב", הקשור ל"טוב עין הוא יברך" ולפרשת "ראה". העניין של ראייה כולו סובב על קפיצת הדרך, העין היא האיבר שבאמצעותו אנו רואים למרחק הרב ביותר, אפילו עד כוכבים מרוחקים לאין סוף (בשונה משמיעה המוגבלת למרחק מסוים). הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אמר: "במקום מחשבתו של אדם שם הוא", וכך גם מביאים כל הצדיקים. ולכן האדם יכול לעשות קפיצת דרך במחשבתו, והדבר שמשפיע ביותר על המחשבה ועל השכל הוא ראיית העין. לכן החכמים נקראים (במדרש טו, כד) "עיני העדה", והחכמה נקראת על שם העין. וכשחטאו אדם וחווה נאמר (בראשית ג, ו) "ותפקחנה עיני שניהם" – ושואלים חז"ל: וכי עיוורים וסומים היו עד עתה? ועל זה מפרש רש"י (רש"י שם) על שם החכמה אָמַר, ולא על ראיית עין. השורש של 'פיקח' ופיקחות העין הוא החכמה, הראייה והמחשבה יכולים להכניס את האדם בקפיצת הדרך למקומות גבוהים וטובים. ומובן שיש את כל זה גם במידת פורענות – בראייה

– דהיינו מידות ומצוות מעשיות – יותר מאשר על בחינת שילה והמוחין. ועל ידי כך נזכה כולנו לתשובה שלמה מאהבה.

יסוד העצום של ה' יתברך

י. אומר רבינו וז"ל: לפי גדלות השם יתברך ועצם רוממותו יתברך, בתנועה קלה בעלמא ובהסתכלות בעלמא שאינו פראוי לפי כבודו יתברך, הנה ראוי לבוא על האדם מה שראוי חס ושלום חס ושלום, עכ"ל. רבינו בא ואומר: בוא תראה את החסד של הקדוש ברוך הוא, אף שבאמת לפי גדולתו – היינו אם הקדוש ברוך הוא היה מתנהג איתנו כפי גדולתו, המצב שלנו היה מאוד מאוד מסוכן, ועל פגם אחד קטן, היינו צריכים להיענש ביותר.

ונבאר יותר, אנחנו היום לא חיים בהנהגה של מלכים, אבל אם אדם היה יודע מה זה מלך, בפרט מה שהיה אפילו לפני מאתיים או שלוש מאות שנה, מה זה מלך, אם אדם רק עשה תנועה לא נכונה, או דיבר איזה דיבור שלא מספיק לכבוד המלך, וכל שכן אם היה עושה איזה עבירה קטנה שכנגד רצון המלך. לא היו עוברות כמה שניות וכבר הוא היה בהיפך מן החיים. ואם כך במלך בשר ודם, קל וחומר ובן בנו של קל וחומר במלך מלכי המלכים הקב"ה. וכמו שאומר כאן רבינו: בתנועה קלה בעלמא ובהסתכלות בעלמא שאינו פראוי לפי כבודו יתברך, הנה ראוי לבוא על האדם מה שראוי חס ושלום. רק שהקב"ה רחמן גדול, ומרחם עלינו מאוד, ומוחל וסולח לנו.

יסוד התשובה – הכרת רחמי ה'

ית. ולמה רבינו אומר לנו זאת? רבינו בא ואומר כאן את היסוד של התשובה. היסוד הראשון של התשובה: תדע כמה הרחמים של הקדוש ברוך הוא הם עצומים! וברגע שאדם נכנס לתשובה עם הסתכלות כזאת, הוא יוכל להתקדם. 'ומכלל הן אתה שומע לאוי': אדם שבא לתשובה מחמת פחד, מחמת יראת העונש כמו שדיברנו מקודם, אין כל כך הרבה סיכוי שזה יחזיק הרבה זמן. וגם אם זה יחזיק, זו לא תהיה התשובה שהקדוש ברוך הוא אוהב. התשובה שהקדוש ברוך הוא רוצה, היא שבאמת תבין כמה אני אוהב אותך, כמה אני רחמן. ומתוך זה תרבה אצלך אהבתך אלי, ומכאן תחזור בתשובה שלימה.

ה' יתברך רוצה בנו וצריך אותנו

יט. רבינו ממשיך: אף השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בהעולם. כל מילה של רבינו מדוקדקת, ורבינו אומר 'והוא (ה') רוצה מאד בהעולם', תדע עוד דבר: לא רק שה' רחמן, אלא 'הוא רוצה מאד בהעולם' וכביכול ה' גם צריך אותך. כשרבינו אומר לנו לבוא לאומן, הוא אומר שני דברים. הוא אומר: אני אתן לך את כל המתנות, כי אתם ממש צריכים אותי, אבל הוא אומר עוד דבר: כמו שאתם צריכים אותי, אני ממש צריך אתכם! אני צריך אתכם בראש השנה, אני לא יכול לעשות את התקונות שאני רוצה לעשות בראש השנה בלעדיכם.

זה יסוד שרבינו חזר עליו כמה פעמים, ופעם אומר לנו (חיי מוהר"ן סוף את ש"ל): כמו שאתם צריכים אותי, אני צריך אתכם, ואני יכול להסתדר בלעדיכם. זהו צדיק אמיתי, שלא בא ויושב במרום מגדל השן ואומר: 'טוב, תבואו, אני אעשה לכם אני אעזור לכם'. לא!

יבוא אליה, רק זוכה לסייעתא דשמיא – קפיצת הדרך. וכך גם בעל תשובה, שרוצה לקפוץ בעצמו לעבודת ה', צריך 'קפיצת הדרך'.

שילה וירושלים

יד. ולפי יסודות אלו ניישב גם את עניין 'שילה' 'א"ל ה'מנוחה' – שמקבל את שתי האותיות הראשונות של השם א"ה. משכן שילה היה בניין קירות מאבנים, והתקרה הייתה יריעות המשכן. המשכן המקורי במדבר היה עשוי עצי שיטים מצופים זהב, ומעליו יריעות. וכשהגענו לבית המקדש בירושלים, גנו שלמה את המשכן, וכמו שאמרנו בגמ' בסוטה (דף ט.) "אמר מר (תוספתא סוטה יג, א): משנבנה מקדש ראשון, נגנו אהל מועד, קרשיו, קרסיו ובריחיו ועמודיו ואדניו. היכא? אמר רב חסדא אמר אבימי: תחת מחילות של היכל". ובנה שלמה בניין חדש שכולו, קירות ותקרה, מאבנים. הייחוד של שילה היה, שהיריעות שעשה משה רבנו במשכן – שהן בחינת המוחין, היו למעלה בראש. אך כאשר עובדים רק עם מוחין, בלי שהם ירדו למטה לעבודה מעשית של מידות, הדבר אינו מחזיק מעמד. ולכן בשילה היו רק מוחין, וקדושתה לא נשארה.

הדר המעשית לבעל התשובה

טו. לעומת זאת, ירושלים היא בחינת "הנחלה", המקבילה לאותיות ו"ה (מידות ומצוות מעשיות), ושם 'קדושה ראשונה קדושה לשענתה וקדושה לעתיד לבוא', ודווקא משום שהעבודה ירדה לעבודה המעשית, היא נשארה קבועה. ולכן, כאשר באים להדריך בעל תשובה כיצד יעשה את קפיצת הדרך, פעמים רבות הוא טועה ומתחיל ישר בעבודה של "מוחין", ומנסה להספיק את הלימוד שלא זכה לו. אבל כשהוא רואה בישיבה את הרמה של אלו שלמדו תורה כל חייהם, הוא מקבל פיק ברכיים ונופל.

כי מי שמנסה לעשות את העבודה דרך המוחין בלבד, הוא בבחינת 'שילה' – שזה שייך למשה רבנו וזה טוב, אך זה לא מחזיק מעמד אצל מי שלא נמצא שם. מה שכן מחזיק מעמד זו בחינת 'ירושלים' – כלומר, העצה עבדו היא להתעסק רבות במצוות מעשיות, בפעולות טובות שייתנו לו סיפוק גדול, והרבה פעמים דוקא במה שהוא עסק עד עכשיו בתור אדם שעדיין לא זכה לתורה ומצוות, ועכשיו הוא הופך את זה ומשתמש בכישוריו לתורה ומצוות, על ידי זה הוא יוכל לגדול בבת אחת הרבה. ואף על פי שמצוות מעשיות בלי מוח אינן מספיקות, דהיינו מצוות בלי לימוד תורה אינן מספיקות, בכל אופן הדגש צריך להיות יותר על "ירושלים" (העשייה והמידות) מאשר על "שילה" (המוחין).

איגרת חיזוק מרבינו

טז. התורה של רבינו בלקוטי מוהר"ן תנינא מ"ט – מכונה אצל אנשי שלומינו בשם "איגרת", כאילו רבינו שלח לכל אחד ואחד מאיתנו איגרת חיזוק. חשוב מאוד ללמוד אותה לפני חודש אלול ולהוציא ממנה את הדברים הטובים שממש יכולים לתת לנו חיזוק. ומטרתנו בלימוד דברים אלו היא לחזק את שתי הנקודות היסודיות: האחת, ההבנה שבעל תשובה זוכה ל"קפיצת הדרך", ויכול להגיע רחוק מאד ולעקוף אפילו את אלו שישבו ולמדו כל חייהם; והשנייה, את העצה המעשית לבעל תשובה שאמרנו, לשים דגש על "ירושלים"

מתקנים את העבר בלי לחטט בעבירות ולהעלות סירחון, כמו שלימד אותנו רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ח' תנינא), שכל התעסקות עם זבל – זה מסרית. וגם כשאתה רוצה לעשות תשובה, צריך לעשות את התשובה במקף, מסביב. לא להיכנס חזרה למקומות המטונפים האלה, כי הם פשוט מסריחים, ואת זה אנחנו לא רוצים. וגם כשהקדוש ברוך הוא רוצה שתעשה תשובה, הוא רוצה שתעשה בחכמה, בלי להיכנס שוב אפילו במחשבה שלך למקום הלא טוב. וכמו ששמעתי כמה פעמים מבעלי תשובה, כשהם מתוודים ומזכירים את העוונות בפירוט, הם נכנסים להרהורים רעים, ונופלים יותר תוך כדי וידוי, לכן צריך הרבה שכל איך עושים תשובה, ובודאי בהתחלה לא מזכירים שום עוונות. (וע"ע חיי מוהר"ן תנ"ג).

עיקר התשובה השלמה

כג. כי העיקר הוא עזיבת החטא, והקבלה לעתיד, וז"ל רבינו: וְדַע, שְׁעֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה, הִיא כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת מִמֶּשֶׁ שֶׁהָיָה מְקַדֵּם הַתְּשׁוּבָה, כָּל אֶחָד לְפִי מֶה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּיָמָיו הַקּוֹדְמִים, וְכִשְׁעוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמְּקוֹמוֹת וְהַעֲנָנִים שֶׁהָיָה מִתְחַלֵּה מִמֶּשֶׁ, וְעֹכְשֵׁי פוֹנֶה עֶרְף מֵהֶם, וְכוּפֶה יָצְרוֹ לְבָלִי לַעֲשׂוֹת עוֹד מֶה שֶׁעָשָׂה – זֶהוּ עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה, וְרַק זֶה נִקְרָא תְּשׁוּבָה! (יומא פו:), ע"כ.

סיגופים וכו' זה דרך של צדיקים

כד. יש לנו טעות נפוצה כשאנחנו קוראים על תיקוני תשובה בכתבי האריז"ל ובכל מיני ספרים של קדושים וצדיקים, והם כותבים שדרכי התשובה הם סיגופים, תעניות וכל מיני דרכים קשות. צריך לדעת, שהצדיקים דיברו לצדיקים שיודעים לקרוא "כתב רש"י באותיות קטנות". ואנחנו הרי לא תמיד יודעים לקרוא כתב רש"י באותיות קטנות, ולפעמים זה טוב שאנחנו אוהבים לקרוא אותיות מנוקדות, כמו פה בספר שלנו – זה מה שמדבר אלינו.

ובואו ונגיד מה כתוב באותיות המרובעות המנוקדות, ולא מה כתוב באותיות כתב רש"י צפוף וקטן. באותיות המרובעות המנוקדות כתוב, שעיקר התשובה השלימה ורק זו היא התשובה, זה להגיד: 'הקדוש ברוך הוא, עד עכשיו עשיתי עבירה פלונית, ומהיום חסל, אני לא עושה את זה יותר, ואני גבר!' הקדוש ברוך הוא אוהב אדם שיש לו מילה, והוא עומד אחרי המילה שלו.

ואז מבחינת הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב כאן בליקוטי מוהר"ן, גמרת את כל הסיפור. רק מה? יש גם את 'האותיות הקטנות ברש"י' ששם כתובים כל מיני תיקוני תשובה ותעניות וכו'. אבל תדע, זה מיועד לצדיקים שפגמו! אתה עדיין לא שם. כשתהיה צדיק, תעשה את כל הדברים המסובכים האלה. כעת אינך במדרגה הזאת, אפילו לא כדי לחשוב על דרכי תשובה של סיגופים ותעניות. אל תהיה בעל גאוה! מי שהיום חושב שהוא יכול לעשות תיקוני תשובה ודברים כאלה, זה בא אצלו רק מגאוה.

כי התשובה שאנחנו צריכים לעשות היא תשובה כמו שאומר רבינו 'לְבָלִי לַעֲשׂוֹת עוֹד מֶה שֶׁעָשָׂה' – וזהו. ליקוטי מוהר"ן זה מה שמדבר אליי, זה מדבר לכל יהודי, גם ליהודי פשוט כמוני: שזו עיקר התשובה השלימה, ורק זה נקרא תשובה. ולגבי התיקונים, ישנן שתי אפשרויות. בדור של האריז"ל, שהיו כולם צדיקים כל כך גדולים, יכלו האנשים בעצם לעשות את התיקונים האלה בעצמם. אבל על

אלא הוא אומר 'אני צריך אותך', תאר לך שאדם בא לרב בהרגשה שהרב צריך אותו, צדיק שיכול לתת את ההרגשה הזו, הוא צדיק ועניו אמיתי.

ומהנהגה של הצדיקים האמיתיים אנחנו יכולים לדעת איזה נקודה גם בהנהגה של הקב"ה, כי כך גם הקב"ה מתנהג כביכול, וכשאדם בא לעשות תשובה, הקדוש ברוך הוא אומר לו: אני צריך אותך וזה הסוד שאומר כאן רבינו 'הוא רוצה מאד בְּהַעוֹלָם' – ה' רוצה בעולם וצריך אותו מאוד, שהרי בשביל זה הוא ברא אותו. וזה נותן לאדם כח גדול לעשות תשובה, כי מרגיש שכביכול הקב"ה צריך אותו.

אמנם אני לא מבין למה, וכי חסר להקב"ה אותי – יתוש קטן, אבל בסדר, אתה צריך לדעת שאם הקב"ה החליט לברוא אותך סימן שהוא צריך אותך, כי הקב"ה לא ברא שום דבר לחינם, וגם אותך הוא לא ברא לחינם. וכיוון שזו המציאות, אז ממילא יש לי כח גדול לבוא אליו, כי הוא רוצה אותי וצריך אותי.

חיזוק לכל עבודת ה'

כ. וממשיך רבינו וז"ל: עַל כֵּן צָרִיךְ לְחַזֵּק עֲצָמוֹ מְאֹד בְּעִבּוּדָתוֹ בְּכָל מֶה שִׁיכָל, אֵף אִם הוּא כְּמוֹ שֶׁהוּא, ע"כ. כלומר, זה עצמו מהווה חיזוק לכל עבודת ה', אף אם האדם הוא כמו שהוא – זה לא משנה איפה אתה, ומה נפלת ולאן נפלת, זה לא מעניין את אף אחד. רוצים אותך, צריכים אותך, והקדוש ברוך הוא מלא רחמים. וברגע שאתה בא עם כל ההקדמות האלה, כבר יש לך כח לעשות תשובה מאהבה.

ושוב אומר רבינו: וְיִסְמַךְ עַל רַחֲמֵי הַמַּרְבִּים מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר, כי היצר הרע יגיד לך: 'עשית מיליון עבירות! עבירות שאין לשער ואין לתאר'. אומר לך רבינו, זה לא משנה, תסמוך על הרחמים המרובים של הקדוש ברוך הוא. רבינו אומר שהקדוש ברוך הוא כל כך כל כך גדול, שיכול לרחם גם עליך (ע' היטב בשיחה ג', בקישור שני חלקי השיחה). וככל שאתה חושב שאתה לא יכול לחזור בתשובה, זה רק בגלל שאתה מקטין בעיניך את הקדוש ברוך הוא. אבל אם אתה באמת מבין שהקדוש ברוך הוא גדול, אתה מבין שהוא יכול לקבל גם אותך עם כל 'קופת השרצים' הענקית שאתה סוחב עמך, כי בוודאי לא יעזוב אותו אף אם הוא עבר מה שעבר.

העבר אין - מחיקת העבר

כא. וממשיך רבינו: אֵף אִם עָבַר מֶה שֶׁעָבַר, הָעֵבֶר אֵין, וְהָעֵקֶר – מִכָּאן וְלִהְבֵּא לֹא יַעֲשֶׂה עוֹד, וְיִהְיֶה שֶׁב־וְאֵל תַּעֲשֶׂה עַל כָּל פְּנִים, הֵן בְּמַחֲשָׁבָה וְהֵן בְּמַעֲשֶׂה, ע"כ. אפילו בלעם הרשע אומר (במדבר כג, כא) "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישךאל". אתה רוצה לעשות תשובה? אומר הקדוש ברוך הוא: אני מסתכל על מה שהיה. זה לא מעניין אותי, מה שהיה – היה. תחשוב שהבן שלך עשה שטויות, ועכשיו הוא נהיה בסדר וצדיק. אבא חכם, מה הדבר הראשון שהוא אומר לבן שלו? מה שהיה עד היום לא מעניין אותי. מה שהיה מעכשיו, זהו.

להיזהר בהזכרת עוונות שלא ליפול מחמת זה יותר

כב. כשאני בא בתשובה אל הקדוש ברוך הוא, ודאי יש איזו נקודה שצריך לתקן את העבר. אבל אנחנו נלמד בדרך החסידות איך

הזדמנות עסקית. אפשר אמנם להרוויח כל חודש את ה-10 או 15 אלף, ובמקרה הטוב ברוך ה' להתפרנס. אבל מי זה שעושה וגוזר את הקופונים הגדולים? זה רק מי שלקח סיכון ולקח קושי. אותו דבר בדיוק בתשובה, כשאתה לוקח קושי ומשבר אותו, אתה תקפוז ואתה תגיע רחוק רחוק, פי אלף ממה שתשיג אם תעשה את זה כשתהיה מבוגר, במצב שכבר יהיה קל. זה כבר לא חכמה! החכמה היא לעשות את התשובה מתוך הקושי, בגיל הצעיר כשהיצר עוד בוער.

להפוך את אש היצר הרע לעבודת ה'

כת. וממשיך ואומר רבנו, וז"ל: והוא מעלה גדולה בשיש עדין יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבד אותו ותברך עם היצר הרע דיקא, דהינו לקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת השם, דהינו להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב וכיוצא. ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל, עכ"ל. שמעתם עם מי עובדים את הקדוש ברוך הוא? עם היצר הרע! הרי מה זה יצר הרע? אחד הדברים שמבלבלים אותנו הוא ההבנה הזו. יצר הרע זה למעשה חמימות הלב וההתלהבות. זה שאדם מתלהב ורוצה ובווער, זה נקרא יצר הרע. כשאדם אין לו יצר הרע, אתה רואה אותו כמו מת מהלך? מתפלל בקושי, חי בקושי, לומד בקושי, עושה את כל העבודת ה' שלו מתוך הרגל והרגשה של מחויב, אתה לא רואה עליו שום שמחה ושום התלהבות. אבל כשאדם חי, מתלהב ושמח, סימן שיש לו יצר רע. רק שלפעמים את החמימות הזאת הוא לוקח לעבירות, ולפעמים הוא לוקח את החמימות הזאת למצוות, וזה עיקר עבודת ה'.

'מת' זה תהליך שבא בשלבים, לא צריך למות ממש עכשיו ולהגיע לחברא קדישא, כדי להיות כמו 'מת'. יש בן אדם בן 40 או 50 והוא כבר מת מהלך. כל עבודת ה' שלו היא כזאת שהוא רק 'סוחב': קם בבוקר, מניח תפילין, קצת קורא, וזהו. אבל אצל הצעיר הבוער, הוא יכול להכניס את האש בתוך עבודת ה', להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב. ומסיים רבינו: 'ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל'. אין כמו רבינו שיודע בדיוק מה קורה למעלה וגם למטה, וגם מה קורה בתוך הבטן שלך, ומדבר ישר אליך – חודר ישר ללב, לנקודה הכי נכונה. אין כמו הדיבורים האלה שממש מחיים את האדם, ומורים לו מה עליו לעשות.

התלהבות

כת. ואומר רבינו: 'והעקר, לעצור ולעצב החמימות בעת התאווה, ולהניחו בעת התפלה והעבודה, שם יניח חמימותו והתלהבותו לתוך העבודה'. יש לאדם תאוות, אש של תאוות. מה עליו לעשות? לקחת את כל האש הזו, ולהניחה בעת התפילה והעבודה. שם הוא יניח אותה. עכשיו הוא קם בבוקר, חוטף את התפילין, מניח אותם באש קודש, וכולו בוער בהתלהבות כנזכר לעיל.

ואפילו מי שאינו איש בשר, נודמן לו לפעמים שמתפלל בהתלהבות, וזה בא גם בן מחמימות היצר הרע שיש לו. כי באמת, לפעמים זו היתה רק התלהבות של יצר הרע בלי יצר טוב כלל. אבל אנחנו הרי בן רוצים להיות אנשים כשרים, ולקחת את ההתלהבות של היצר הרע ולרתום אותה יחד עם היצר הטוב.

היום אומר רבינו בספר חיי מוהר"ן (אות ש"ד), וז"ל: מזה אדם יכולים לעשות תשובה, וכי מספיקים ימיהם ויחיהם בלכם לתקן פגם אחד ממה שקלקלתם. רק אני עושה תשובה בשבילכם. רבינו אומר בנקודה הזאת: תיקונים, תן לי, אני אעשה לך אותם. תבוא אליי בראש השנה ואני אתקן מה שקלקלת. אבל מה אני כן רוצה ממך? רק דבר אחד 'לבלי לעשות עוד מה שעשיתי' – תעזוב את הרע – זהו. אם עזבת את הרע, מספיק לי. ואם תעשה עשר תעניות ולא עזבת את הרע, זה לא שווה כלום. זהו יסוד היסודות של התשובה.

טעות היצר

כה. מובא בגמרא (סוכה נב.) על היצר הרע, שיש לו אפשרות להיראות כחוט דק, ויש לו אפשרות להיראות כהר גבוה. לעתיד לבוא, הצדיקים נדמה להם היצר הרע כהר גבוה, והרשעים נדמה להם כחוט שערה. אבל זה יהיה לעתיד לבוא! ומה המצב היום? היום זה בדיוק הפוך! היום באמיתות, הצדיק כשהוא מתגבר על היצר הרע, יש לו כוחות. הוא אומר: 'מה זה היצר הרע? נו, מה זה לא לעשות עבירה?', יש לו כוח, היצר נדמה לו כחוט דק והוא קורע אותו. לעומת זאת הרשע, כשהוא מנסה להתגבר על עבירה, מה היצר הרע אומר לו? 'אתה לא יכול בלי זה! זה לא שייך! אתה לא תצליח בשום אופן!'

וזה בדיוק מה שמחליש אותנו, שהיצר מראה לנו כאילו זה הר גבוה. צריך לדעת את היסוד הזה, וכשאתה יודע את היסוד הזה, תבין כמה הוא שקר ומשקר עליך כאילו הוא הר בלתי עביר. כי זה שקר מוחלט! ובאמת אתה יכול לנצח אותו בקלות, כי ברגע שאתה עושה צעד אחד קדימה, ה' עושה בשבילך מאה צעדים קדימה, ונותן לך כוחות וסייעתא דשמיא עצומה, שכרגע אין לך אותה בגלל שעדיין לא התחלת. אבל אם רק עשית צעד אחד קדימה, הסייעתא דשמיא תהיה כל כך חזקה, שתוכל לנצח את כל כוחות הרע והסטרא אחרא ולא להשאיר מהם כלום, ולנצח הר גדול.

לא לחכות לעת זקנה

כו. לפעמים היצר אומר תעשה תשובה אבל כשתהיה יותר מבוגר – כמו כל הזקנים שעושים תשובה, שפתאום בגיל 50 או 60 מגיעים לבית הכנסת. סיפרתי פעם, היה לנו אחד בישיבה שהיה עובד כמנקה. הוא היה יהודי, אבל היה מתגלח בתער. יום אחד הוא אמר לי: 'בגיל 60 אני מפסיק'. בסדר, יש לו תאריך, הוא קבע לעצמו שבגיל 60. אבל הרי אמרו חז"ל (עבודה זרה יט.) על הפסוק (תהלים קיב, א) "אֲשֶׁרִי אִישׁ יָרָא אֶת ה'", ודרשו חכמים: אשרי מי שעושה תשובה בעודו 'איש'. דהיינו, דווקא עכשיו כשאני בגיל 20 או 25, שהיצר הרע בוער כמו 'ברנר' – כמו אש ממש, ועכשיו אתה בא וכופה אותו ושובר אותו, זה נקרא גבר, זוהי עיקר התשובה! וזה מלבד מי יודע עד מתי הוא יחיה, ומי יודע אם ירצה לעשות תשובה כשיהיה זקן. ועוד שהוא בבחינת 'אחטא ואשוב' שאין מספיקים בידו לעשות תשובה, כך שודאי שאין לאדם שום זמן להמתין עם התשובה, מה שאתה יכול לעשות – תעשה מיד.

חזקא כשקשה זה מגיע רחוק יותר

כז. הרי מי שהוא איש עסקים, יודע לזהות הזדמנויות עסקיות. וכל הזדמנות עסקית נמצאת דווקא כשיש בה סיכון. כשאין סיכון, זו לא

אסיר עולם התורה

ל. ולסיום, כפי שאתם יודעים, אחד מהמשפחה היה 'אסיר עולם התורה'. ועכשיו ברוך ה' כשהוא השתחרר, הוא סיפר קצת סיפורים, ואתמול היתה מסיבה עם הרבה מאוד סיפורים. וזה מאוד מעניין, שדווקא במקום הזה שנקרא 'כלא' – כ'אן ל'זמדים א'מונה. יש המון התלהבות בעבודת ה', ממש משהו מבהיל. והתחלתי להתבונן אפילו עליו, מאיפה נובע כל השינוי הזה? ואני אגיד לכם: אחד מהחוקים של הכלא הוא שנותנים לך רק שעה אחת ללמוד תורה.

כל אסיר דתי שם רוצה ללמוד בבית המדרש, כי בבית המדרש לפחות יש מזגן ויש ספרים וישב הדעת, אבל שם מותר רק שעה! והוא סיפר שאחת המלחמות שלהם מול הסוהרים היתה איך להאריך את השעה. הם היו יושבים ולומדים, עד שהסוהרים היו רואים במצלמות ומשתגעים, ובאים וצועקים עליהם צעקות נוראות ומוציאים אותם מבית המדרש, כאילו עשו איזה עבירה חמורה.

אבל הם תמיד היו מתחכמים כנגדם, הוא אמר שפעם אחת הוא הצליח למשוך אפילו שלוש שעות, ואיזה כיף ותענוג היה לו בשלוש השעות האלה שהוא למד! עכשיו, אותו בחר בעצמו, אם תגיד לו היום: 'בוא תעלה לבית מדרש עם מזגן ותשב ללמוד שלוש שעות', אחרי שעה וחצי הוא יקפוץ מהמקום עשר פעמים. אבל שם, בשלוש השעות הללו הוא לא היה צריך לא שירותים, לא קפה ולא תה, ולמד שלוש שעות רצופות במתיקות.

'כוח המושך' ו'כוח המכריח'

לא. נו, ומה באמת קרה שם? מה באמת הסוד ששם כן היה חשק כזה ללמוד? אלא, שידעת שיש משהו שממש מחכה שכבר תגמור את השעה כדי להוציא אותך! ואז מה קרה? היה לך כנגדו את הכוח של המתנגד. יש הרי יסוד שרבנו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה ע'), ורבי נתן מסביר על זה את כל מבנה השעון איך הוא עובד – שיש 'כוח המושך' ו'כוח המכריח'. אלו שני כוחות שיש באדם, יש 'כוח המושך' שמושך אותו לכל הטוב, והכוח הזה מגיע מהצדיק מהקדושה מהתורה, וכנגדו יש את 'כוח המכריח' שמנסה בכל הכח לנתק אותך מהתורה. אבל החידוש הוא שמתני אדם עובד הכי טוב? היינו חושבים רק כשיש לו רק 'כוח המושך', כשאין לו שום מפריע.

אבל לא! אומר ר' נתן בליקוטי הלכות (יום טוב ה, א) שדווקא מתי שיש את שני הכוחות ביחד כמו התקתוק של השעון שמסביר שם רבי נתן, שיש מצד אחד כוח המושך – שהוא הקפיץ, אבל אם היה שם רק הקפיץ, הוא היה מסובב את המחוגים במהירות עד שהיה נגמר כוחו. מה שמועיל לו להיות שעון ולעשות את עבודתו הנפלאה, הוא דווקא שיש כנגדו 'כוח המכריח' (דהיינו הכוח המעכב והמפריע) שלא נותן לו למשוך. ובשילוב שני הכוחות הללו יחד – נוצר שעון נפלא.

וכך בעבודת ה', דווקא כשיש כנגדי 'כוח המכריח' כנגד 'כוח המושך', אז נעשית עבודת ה' באופן נפלא כמו שצריך. אבל 'כוח המושך' הוא ימושך ברגע אחד חזק מאוד, וזה יגמר, כמו כל התלהבות שהיא נגמרת, ודווקא הכח המתנגד והמפריע, הוא זה שגורם לי להיות כלי נפלא בעבודת ה'. וזה נקרא לעבוד את ה' ביצר הרע, שהוא 'כוח המכריח' – שמנסה תמיד לנתק אותך מעבודת ה', ואז 'כוח המושך' עובד כמו שצריך. רק פה ניכנס לשאלה, הרי לכולנו יש יצר הרע

ומדוע זה לא עובד כל כך טוב 'כוח המושך' עם 'כוח המכריח', התשובה לזה היא כשנתבונן שום בסיפור של הבית הסוהר.

התענוג של האסיר

לב. אחד הדברים בבית הסוהר זה המשחק של חתול ועכבר, זה אחד התענוגים הגדולים של האסיר שהוא כרגע כמו עכבר, להערים ולנצח את החתול שהוא הסוהר. הסוהרים כדי להטיל משמעת הם מנסים מאוד לבזות את האדם, לעשות ממנו רובוט שיעשה עוד פעם ועוד פעם מה שהם מבקשים, וכך לשגע את האדם ולהכניעו. ואילו האסיר מצידו יש לו מטרה להערים על הסוהרים לבזות אותם ולהראות להם כמה הם טיפשים, וזה התענוג שהולך שמה. וזה ממש מלחמת מוחות של חכמים שאין להם כח, נגד טיפשים שבידם הכח, ולרוב החכמים (האסירים) הם המנצחים. ופתאום, מתוך המאבק הזה, יש לך כזה תענוג לשבת וללמוד שלוש שעות. ולמה? כי היה פה יצר הרע, היה מתנגד. והחידוש העיקרי שברור לך מי הוא המתנגד אליך, ויש לך חשק ורצון לנצח אותו, ולכן כל ניצחון הוא תענוג גדול. ושוב השאלה, למה זה לא כך ביצר הרע הרגיל שלנו.

והתשובה: היצר הרע שם הוא יצר רע חיצוני, ולכן הוא ברור לי. אבל כשהיצר הרע הוא פנימי, זה אני בעצמי, הוא כל כך מטעה אותך שעד אתה בכלל לא יודע שזה הוא, ואתה חושב לעצמך: 'אני עייף, אני צמא, אני צריך לשירותים, אני צריך עכשיו להתאורר', ואז אתה בכלל לא מזהה את היצר הרע, ואתה בכלל לא נלחם נגדו, כי אתה כאילו לא רוצה להילחם כנגד עצמך. זה הכח הנורא של היצר הרע, שהוא צבוע ומטעה את האדם לגמרי. אבל כשהיצר הרע הוא חיצוני, ואתה יודע בבירור שיש פה משהו שרוצה להפריע לך ללמוד ומחכה רק שתגמור את השעה כדי להוציא אותך כבר, אזי לפתע נהיית לך מטרה – לקחת את השעה הזאת ולהפוך אותה לשעתיים ולשלוש שעות. פתאום נהיה כזה חשק ולמה? כי יש לך תענוג לנצח את מי שמנסה להפריע לך.

הניצחון - לדעת שהיצר הרע הוא האויב שלי

לג. וזהו אחד הלימודים הגדולים שלמדתי מהסיפורים ששמעתי, זו הסתכלות חדשה שאף פעם לא הצלחתי להסתכל עליה כך. שהבעיה המרכזית שלנו עם היצר הרע, שאנחנו פשוט לא מזהים אותו, ואנחנו חושבים שההפרעות שלו הן חלק טבעי מההתנהלות שלנו. וכשאתה לא מזהה אותו, הוא מרדים אותך, מחליש אותך ומפיל אותך. אבל ברגע שאני מכיר בכך שזהו האויב שלי, שרוצה רק להפיל אותי, הוא הופך להיות כמו אותו 'סוהר בבית הסוהר'. ועם הסוהר הזה, כל המלחמה שלי היא איך לנצח אותו ואיך להעמיד אותו כטיפש ולומר לו: 'הנה, אמרת שעה, ואני כבר פה שעתיים וחצי!' וזהו התענוג הכי גדול. וכשנשכיל להבין כיצד ניתן לעבוד את ה' בנקודה הזאת, לדעת כמה היצר הרע באמת רע, וכמה הוא באמת האויב הכי גדול שלך, אז תוכל לנצח אותו ומתוך הניצחונות האלה על היצר הרע, כל התמודדות תהפוך לתענוג. ה' יוכנו לך.